

NOTY O SENACIE

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Straż Marszałkowska

KANCELARIA SENATU
UL. WIEJSKA 6 | 00-902 WARSZAWA
TEL. 22 694 94 32 | 22 694 95 20
senat@senat.gov.pl
www.senat.gov.pl
www.facebook.com/SenatRP

CZUWANIE NAD PORZĄDKIEM W PARLAMENCIE ORAZ SPOKOJEM POSŁÓW I SENATORÓW należy do Straży Marszałkowskiej, mającej wielowiekową tradycję. Do końca Rzeczypospolitej szlacheckiej zwierzchnikami straży byli marszałkowie wielcy koronni, a gdy sejmy odbywały się na Litwie – marszałkowie Wielkiego Księstwa Litewskiego. Należy przy tym pamiętać, że była to funkcja odrębna od wybieranego tylko na czas obrad marszałka sejmowego.

PRZEPISY DOTYCZĄCE BEZPIECZEŃSTWA SEJMÓW I ZAKRESU ZADAŃ STRAŻY MARSZAŁKOWSKIEJ zawarte były w konstytucjach, czyli ustawach, zwanych artykułami marszałkowskimi. Określały one rodzaje przestępstw i sankcje karne. Marszałek dysponował własnym sądem doraźnym (sąd marszałkowski), który rozpatrywał przestępstwa przeciwko królowi i sejmowi. Szlachcicowi groził wyrok przed sądem marszałkowskim, jego służbie natomiast karę wymierzała od razu straż. Osądzony mógł zostać karany „siedzeniem w więzy przez sześć niedziel”. W Warszawie wieża marszałkowska znajdowała się w narożnej części murów miejskich, przy zbiegu ulic Mostowej i Brzozowej.

Wiadomości o składzie straży pochodzą dopiero z XVII w. Żołnierzy Straży Marszałkowskiej powszechnie nazywano węgami marszałkowskimi. Ich

Zdjęcie z publikacji „Parlament RP 1919–1927” pod redakcją prof. H. Mościckiego i prof. W. Dzwonkowskiego

Straż Marszałkowska

(Fot. Marta Marchlewska)

liczbę szacuje się na 120–150 osób. Powoływani byli spośród żołnierzy chorągwi węgierskiej, składającej się z wojskowych pochodzących z indywidualnego werbunku. „Marszałkowscy” nosili mundur piechoty węgierskiej: niebieski surdut z czerwonymi wyłogami, kamizelkę i białe spodnie.

Po odzyskaniu niepodległości po I wojnie światowej ochronę parlamentu przejęła ponownie Straż Marszałkowska, funkcjonująca w ramach Biura Sejmu i Senatu RP, a podlegała komendantowi, mianowanemu przez marszałka Sejmu. Podczas gdy władza straży w czasie I Rzeczypospolitej sięgała na 1 milę staropolską (7146 m) wokół miejsca obrad, po 1919 r. ograniczona została wyłącznie do budynków parlamentu. Do najważniejszych zadań należało zapewnienie bezpieczeństwa posłom i senatorom, utrzymanie porządku oraz zabezpieczenie przeciwpożarowe gmachu. Strażnicy mieli prawo noszenia broni również na zewnątrz budynków Sejmu i Senatu. Prawa wejścia na teren parlamentu nie miały ani policja, ani wojsko, jeśli nie uzyskały zgody marszałka. Atmosfera obrad i temperament obradujących były przyczyną upoważnienia straży do ingerencji nawet na sali obrad. Posłowie używali bowiem w czasie dyskusji niespotykanych obecnie argumentów: trąbienia, bicia w pulpity, śpiewania czy po prostu krzyku. Marszałek mógł również nakazać opuszczenie galerii przez publiczność, jeśli ta zakłócała porządek, np. przez bicie braw czy wtrącanie się do obrad, co nie było aż tak rzadkie. Straż Marszałkowska liczyła około 16 funkcjonariuszy, a jej komendantami bywali żołnierze wyróżniani w przeszłości wysokimi odznaczeniami wojskowymi, np. Krzyżem Virtuti Militari.

Jako wewnętrzna instytucja ochrony Sejmu Straż Marszałkowska rozpoczęła swą powojenną działalność w pierwszych miesiącach pracy Sejmu, wyłonionej w lutym 1947 r. Obecnie stanowi umundurowaną i uzbrojoną samodzielną formację, podlegającą marszałkowi Sejmu. Do jej zadań należy przede wszystkim zapewnienie porządku i bezpieczeństwa – w tym ochrony przeciwpożarowej – na terenie parlamentu i w budynkach będących w zarządzie lub dyspozycji Kancelarii Sejmu. Straż Marszałkowska pełni również funkcje reprezentacyjne, uczestnicząc m.in. w asystach honorowych. Jej funkcjonariusze noszą mundury, przy ich projektowaniu wzorowano się na umundurowaniu wojskowym. W zależności od sytuacji to mundury galowe, reprezentacyjne, służbowe lub specjalne. Podstawą jest granatowa jednorzędowa kurtka, w wersji galowej przyozdobiona złotym sznurem wychodzącym z prawego ramienia. Spodnie w tej wersji są ozdobione czerwonymi lampasami. Używana w szczególnych okolicznościach, np. w pocztach sztandarowych, kurtka reprezentacyjna ma kołnierzyk na stojąco, zakończony biało-czerwonymi tarczami ze skrzyżowanymi laskami marszałkowskimi, na metalowych guzikach widnieje zaś wizerunek orła. Do spodni bryczesów funkcjonariusze noszą wysokie buty. Elementem tego munduru jest też broń paradna; dla komendanta i jego zastępców – kordzik honorowy, a w wypadku pozostałych funkcjonariuszy – szabla. Do tradycji II RP nawiązuje rogatywka z czerwonym otokiem ozdobionym złotymi liśćmi dębu.